

کودکی و دنیای مدرن

معرفی یک کتاب

در سال‌های دور، کسی کودک را به رسمیت نمی‌شناخت. در واقع در دیدگاه سنتی، کودکان موجوداتی ناقص تلقی می‌شوند، آنها «آدم» نیستند بلکه «آدمک» اند. حتی در برخی دیدگاه‌های افراطی آنها «حیوان» تلقی می‌شوند. در این دیدگاه‌ها کودکی صرفاً مرحله‌ای انتقالی است و ارزش‌های کودکی هیچ اهمیتی ندارد و به اصطلاح امروزی کودکان «شهروند» نیستند و تحت سیطره ارزش‌های بزرگسالان قرار دارند. آنها بعضاً به چشم مزاحم دیده می‌شدند که به واسطه تنبیهات متعدد، آنها را اجتماعی و زیست‌پذیر می‌کردند. شاید اگر از پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌هایمان بپرسیم که دوران کودکی‌شان چه ویژگی‌ای داشت، حرف زیادی برای گفتن نداشته باشند و خاطرات شیرین‌شان محدود به بازی با همسالان‌شان باشد و بیشتر آنچه در ذهن دارند، روی محور تنبیه‌های بدنی و روانی بوده باشد که از سوی بزرگسالان روی آنها اعمال می‌شد. آنچه نسل کنونی را از نسل‌های پیش از خود متمایز می‌کند، همین است که کودکی در نسل کنونی تعریف دارد، جایگاه دارد، ارزش‌های خودش را دارد، باید و نباید برای والدین دارد. در حال حاضر به کودکان به چشم موجودات مزاحم و فاقد عقل و فهم نگاه نمی‌شود، آنها به عنوان انسان‌های کوچکی که به‌شدت تاثیرپذیر و حساس هستند، دیده می‌شوند. امروزه نوع رفتار با کودکان به پدران و مادران آموزش داده می‌شود. دیگر کسی مانند گذشته حق تنبیه فیزیکی کودک را ندارد و دیگر والدین، صاحب‌اختیار کامل فرزند خود نیستند. کتاب «کودکی در دنیای مدرن» توسط گروهی از کارشناسان، اساتید جامعه‌شناسی، فعالان حوزه کودک، اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها، روانشناسان تربیتی و مشاوران خانواده نوشته و توسط خانم اسما صارمی جمع‌آوری شده است. در فصول مختلف این کتاب به زندگی جدید کودکان و نوجوانان، نگاهی به کالایب‌سازی، مصرف‌گرایی و زندگی کودکان، فراغت رسانه‌ای کودکان، آینده آموزش مدرسه‌ای آنها، سبک زندگی و سلامت کودکان، سیاست‌گذاری در حوزه کودکان، دشواری پژوهش درباره وضعیت کودکی در ایران، سبک زندگی کودکان در روستاهای محروم و فرهنگ مشارکت با رقابت در دنیای کودکان پرداخته شده است. در بخشی از این کتاب، به کتاب «وضعیت اجتماعی کودکان در

ایران» که اولین کتاب در حوزه اجتماعی کودکان و مباحث جامعه‌شناسی کودکان است، اشاره می‌شود. علیرضا کرمانی، جامعه‌شناس و پژوهشگر حوزه مطالعات کودکی در این باره می‌گوید: «خوشحالم که بگویم مطالعات کودکان در ایران از مرحله نادیده‌انگاری و انکار عبور کرده و جایگاه خوبی در میان حوزه‌های مطالعاتی کشور پیدا کرده است.» آنچه در این کتاب به وضوح دیده می‌شود، پرداختن به عاملیت کودکان است؛ این نگاه در برابر نگاهی قرار می‌گیرد که کودک را صرفاً مصرف‌کننده فرهنگ می‌داند، او در معرض فرهنگ قرار می‌گیرد و از فرهنگ انباشته می‌شود تا به بزرگسالی برسد. اما در مطالعات جدید، با فناوری‌های جدید و در فضای اینترنت، شکل و مفهوم جدیدی از کودکی مطرح می‌شود که عاملیت کودکان در آن بسیار بارز است. در این دیدگاه کودکان صرفاً مصرف‌کننده فرهنگ نیستند، بلکه خودشان تولیدکننده فرهنگ محسوب می‌شوند و همچون بزرگسالان چیزی از فرهنگ می‌گیرند و چیزی به آن اضافه می‌کنند.

منبع: روزنامه اعتماد 12 دی 1402 خورشید ☀☀☀